

EDİTÖRLERDEN EDITOR'S LETTER / VON DEN EDITOREN

Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü'nün yayını olan Alevilik Bektaşîlik Araştırmaları Dergisi 2018 / Kış 18. sayısı ile siz değerli okuyucuları ile buluşmanın sevincini yaşamaktadır. Editörlüğümüzdeki dergi, her yeni sayısında yeni araştırmacılar ve yazılarla güçlenerek ilerlemektedir. Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü, Dergi dışındaki akademik ve kültürel faaliyetlerine de devam etmektedir. 7-8 Eylül 2018 tarihleri arasında Köln Üniversitesi (Universität zu Köln) ile işbirliğiyle "II. Uluslararası Alevilik-Bektaşîlik Sempozyumu"nu Köln Üniversitesi'nde gerçekleştirmiştir. Sempozyuma başta Türkiye ve Almanya olmak üzere yedi değişik ülkeden çok sayıda akademisyen katılmıştır. İki gün süren sempozyumda Alevilik Bektaşîlik sahasına önemli katkılar sunan bildiriler sunulmuştur. Sempozyumda sunulan bildiriler 2019 yılında kitaplaştırılarak literatüre kazandırılacaktır. Sempozyum hakkında detaylı bilgiye, dergimizin bu sayısındaki Sempozyum Tanıtımları bölümündeki Bülent Keleş'in yazısından erişebilirsiniz.

Alevilik-Bektaşîlik Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısında on özlü makale, bir derleme makale ve biri kitap ikisi sempozyum tanıtımı olmak üzere iki tanıtıma yer verilmiştir. Derginin her sayısında yeni yazarlarımızın katkı sunması bizi geleceğe yönelik umutlandırmaya devam etmektedir.

Dergimizin 18. sayısının "*Trakya-Doğu Rodop Bölgesinde Alevi-Bektaşî Zaviyeleri (XV-XVI. Yüzyıllar)*" adlı ilk makalesi Ayşe Kayapınar tarafından kaleme alınmıştır. Bu makalede konu edilen bölge, Osmanlı döneminde Trakya'da İslam'ın yayılışının ilk örnekleri olarak görülen tekke ve zaviyelerinin bulunduğu bir alanı kapsamaktadır. Çalışma, Osmanlı Devleti'nin Trakya ve Balkan coğrafyasındaki ilk fethettiği coğrafyadaki Alevi Bektaşî zaviye ve tekkelerinin rolünü arşiv kayıtlarının rehberliğinde göstermesi açısından önem arz etmektedir.

"*Topuz Baba'dan Ali Koç Baba'ya Alvanlar Köyündeki Alevilik Üzerine Yeni Belge ve Bilgiler*" adlı ikinci makale Ömür Ceylan ve Mehmet Ersal tarafından kaleme alınmıştır. Son on yılda Alevi ocakzadelerin şahsi arşivlerinden alınan belgeler üzerine yapılan yayımlar tarih yazımına önemli katkılar sunmaktadır. Bu makalede de Ali Koç Baba Ocağı'ndan Mehmet Ali Koç ve Hasan Yiğit Dedelerin şahsi arşivlerinde muhafaza edilmiş yedi adet belge literatüre kazandırılmıştır. Yedi belge, mevcut literatür ve yazarların saha çalışmalarıyla topladıkları verilerin toplu analizini içeren makale literatüre birçok yeni bilgi kazandırmaktadır.

Levent Kayapınar'ın kaleme aldığı “*XV. ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Kaynaklarında Dimetoka’da Bektaşî Tekke ve Zaviyeleri*” adlı üçüncü makalede tahrir defterleri üzerinden Dimetoka şehrindeki vakıf, tekke ve zaviyelerle ilgili kayıtlar incelenmiştir. Trakya’da Osmanlılar tarafından ilk fethedilen şehirlerden olan Dimetoka’daki dini yapılarla ilgili kayıtları inceleyen yazar, bu kayıtlar üzerinden bölgedeki Bektaşî varlığını ortaya koymaktadır.

Dergimizin üçüncü makalesi Salih Erpolat’ın “1727 Tarihli Tahrir Defteri’ne Göre İğdir’deki Kişi Adlarında Hz. Ali ve Ali Sevgisinin İzleri” adlı çalışmasıdır. Bu makale tahrir defterinden hareketle Alevi yerleşimlerinin tespiti anlamında rehberlik edebilecek bir yapıya sahiptir. Osmanlı belgelerinde çoğu zaman dikkat çekmeyen ya da görmezden gelinen bir durum olan Alevi yerleşim yerlerini Alevi ad vurma geleneği bağlamında ispat edilebileceğini Erpolat’ın detaylı tasnifleri 1727 tarihli İğdir Tahrir Defteri üzerine yaptığı çalışmasında görmek mümkündür. Bu yönü ile makalenin yeni çalışmalara katkı sunacağına inanıyoruz.

“*Akkoyunluların Mezhepsel Eğilimleri Üzerine Bir Değerlendirme*” adlı dergimizin beşinci makalesi Hamidreza Sohrabiabad’a aittir. Sohrabiabad bu makalede XV. yüzyılda Bayındır oymağının güçlü organizasyonu ile vücut bulan Akkoyunlu Devleti’nin mezhepsel kimliği üzerinde tartışmış ve bu zamana kadar araştırmacılar tarafından Sünni olarak kabul edilen Akkoyunlu devletinin iç dinamikleri üzerinden tebaa halkın Aleviliğe yatkınlığı hususundaki görüşlerini vurgulayan konulara yer vermiştir. Bu çalışma, tarih yazımında yeni sözler ve ezberleri bozan bilgiler içermektedir.

Dergimizin altıncı makalesi olan “*Kızılbaş/Alevî Toplumunda Yeni Bir Ocağın ve Topluluğun İnşası: Anşa Bacı ve Keçeli Sıraçlar*” adlı çalışma, Yalçın Çakmak tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmada, Devlet tarafından “Keçeli Sıraç” olarak tabir edilen Beydili-Sıraç Aşireti’ne mensup ve aynı zamanda Anadolu’daki Alevî ocaklarından olan “Hubyar Ocağı”nın da talipleri olan Anşa Bacı ve aile efradının Hubyarlılardan ayrışmaları ve kendilerinin gerçekleştirdiği bir takım uygulamalardan ötürü devletin dikkatini çekmeleri ve sürgün edilip geri dönmeleri konuları işlenmiş ve “Anşa Bacılılar” ocağının şekillenmesi hususunda durulmuştur. Ayrıca bu şekillenme üzerinden 19. yüzyılda başlayarak II. Abdülhamid döneminde yoğunlaşan Sünnileştirme politikası da ele alınmıştır.

Seval Eroğlu'nun “*Alevilerin Müzik Aktarımlarında Öğreti ve İcra Farklılığı: Şah Sultan Örneği*” adlı çalışması dergimizin yedinci makalesidir. Çalışmada Âşıklık Geleneği'nin kadın temsilcilerinden Şah Sultan'ın yaşamı ve eserleri ve yaşamı hakkındaki halk söylenceleri toplumsal cinsiyet üzerinden ele alınmıştır. Kadın âşıklar üzerine literatürdeki boşluğa Eroğlu'nun makalesi yeterli olmasa da önemli bir katkı verecektir.

Dergimizin sekizinci makalesi olan “*Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında 1997/2018 Yılları Arasında Bektaşilikle İlgili Yapılmış Tezlerin Bibliyografyası*” adlı çalışma da Tuncay Bülbül ve Ahmet Uğur tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmada 1997-2018 arasında Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı içerisinde Bektaşiliğe mensup olan ya da olduğu düşünülen kişilerle ve eserleriyle ilgili hazırlanan tezlerin içerikleri hakkında incelemeler yapılmış ve tezlerin künyeleri belirli başlıklar altında sıralanmıştır. Çalışmanın temel amacı bu alanda araştırma yapmakta ve yapacak olan kişilere yön göstermektir.

“*Kültürel Bellek Aktarımında Sosyal Örgütlenme ve Kontrol Mekanizması İlişkisi: Musahiplik Kurumu Örneği*” adlı dokuzuncu makale Erdem Akın tarafından hazırlanmıştır. Akın makalede kendi ifadesiyle “Alevi-Bektaşî inanç dairesinde yer alan musahiplik kurumu oluşturulurken, sosyal örgütlenme bağlamında örgütü oluşturan bireylerin sergiledikleri ritüellerin kültürel bellek aktarımındaki işlevlerine ve kontrol mekanizmalarına” odaklanmaktadır. Ritüellerin farklı kuramların çerçevesinden analizlerle incelenmesi literatürdeki eksikliğe katkı sunmaktadır.

Nazan Aydoğdu'nun kaleme aldığı “*Ahmed El Eflaki'nin Menâkıbü'l-Arifin Adlı Eserine Göre Mevlevilik-Ahilik-Bektaşilik İlişkisi*” adlı makale dergimizin onuncu ve son özlü makalesidir. Çalışmada Menâkıbü'l-Arifin adlı esere göre XIII.-XVI. asırlar içinde Bektaşilik, Ahilik ve Mevlevilik arasındaki benzerlikler ve farklılıklar vurgulanmıştır.

Dergimizin bu sayısının derleme makaleler bölümünde Ahmet Küçükalka'nın “*Hünkariler, Luristan Hünkarileri: Lekler, Zendler, Lurlar, Baktiyariler ve Türkler*” adlı çalışması yer almaktadır. 2016 yılında Luristan'a gerçekleştirdiği keşif gezisinde başlayan merakını bir araştırmaya dönüştüren Küçükalka, çalışmasında Luristan bölgesindeki halkların ve bölgedeki Türk etkisinin tarihini incelemiştir. Görsellerle desteklenen makale bir seyyah ve tarihçi bakış açısı ile hazırlanması sebebiyle okuyucuları makalenin çerçevesinde bir seyahate çıkarmaktadır.

Dergimizin tanıtımları konu eden bölümünde üç çalışmaya yer verilmiştir. Bu çalışmaların biri kitap, ikisi sempozyum tanıtımıdır. Kitap tanıtımında Özcan Salman, Ayfer Karakaya-Stump'un 2015 yılında kaleme aldığı “*Vefailik, Bektaşilik, Kızılbaşlık Alevi Kaynaklarını, Tarihini ve Tarihyazımını Yeniden Düşünmek*” adlı eserini incelemiştir. Ardından gelen ilk sempozyum tanıtımı Bülent Keleş tarafından kaleme alınmıştır. Keleş, Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü ve Köln Üniversitesi işbirliğiyle gerçekleştirilen 7-8 Eylül 2018 tarihinde Köln’de düzenlenen “II. Uluslararası Alevilik-Bektaşilik Sempozyumu” hakkında genel bilgiler verip, gözlemlerini aktarmıştır. Bu tanıtım Almanca, İngilizce ve Türkçe olarak üç ayrı dilde aktarılmıştır. İkinci sempozyum tanıtımı Ali Yaman tarafından hazırlanmıştır. Yaman, “Eleventh Annual ASMEA Conference – Tradition, Evolution and Revolution in the Middle East and Africa” başlıklı sempozyum hakkındaki genel bilgileri ve izlenimlerini İngilizce olarak bu tanıtımda aktarmıştır.

Editörlüğünü üstlendiğimiz dergimiz Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü ve birçok kişinin katkılarıyla sizlerle buluşmaktadır. Öncelikli olarak değerli araştırmalarını bizimle paylaşan yazarlarımıza, hakemlerimize, kıymetli okuyucularımıza, Derginin her sayısında mutfakta görev alan Yabancı Dil Editörlerimize, Editör Yardımcıları, Yayın Kurulu Üyeleri ve Teknik Yardımcılarımıza teşekkürlerimizi arz ediyoruz. 19. sayımızda yeniden bir arada olmak temennisiyle.

Editörler

Prof. Dr. Ali YAMAN

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet ERSAL

Dr. Öğretim Üyesi Bülent AKIN